

*В.Б. Сухомлин
Sukhomlyn, V.B.*

Зміна пріоритетів у роботі столичної служби зайнятості

Changing priorities in the capital cityz employment service

Якщо спитати будь-яку людину, де в Україні жити найкомфортніше, то напевно більшість скаже, що, звичайно, у столиці. Тут високий рівень життя, розташовані всі центральні органи влади, є багато шансів знайти роботу з достойною заробітною платою.

Дійсно, місто Київ – це економічний та фінансовий центр України, “центр тяжіння” капіталу та ресурсів, який характеризується висококваліфікованою робочою силою, зосередженням інвестицій та інноваційної діяльності. У столиці виробляється 20% ВВП країни, акумулюється половина усіх прямих іноземних інвестицій. Щороку приймається на роботу понад 300 тис. працівників. Рівень зайнятості населення міста найвищий у державі. Три чверті зайнятого населення має вищу освіту. Середній рівень заробітної плати в Києві перевищує показник по Україні в 1,6 раза.

Незважаючи на порівняно сприятливі умови на ринку праці, столиця України має свої характерні особливості та проблеми, які, у свою чергу, впливають на роботу столичної служби зайнятості.

По-перше, місто Київ – великий мегаполіс. Якщо порівнювати його з іншими містами (обласними центрами) України, то у Києві найбільша чисельність мешканців – 2 млн 900 тис. людей, або майже 7% від усього населення країни. За останні 10 років цей показник зріс на 10%, збільшуючись в середньому на 20–25 тис. осіб щорічно за рахунок природного і міграційного приросту. Разом із навколишніми передмістями Київ утворює Київську агломерацію із сукупним населенням понад 4 млн мешканців.

У столиці зареєстровано найбільшу кількість підприємств, організацій, установ порівняно з іншими обласними центрами держави (20% від обсягів по Україні) – понад 230 тис. одиниць. Так, за кількістю суб'єктів ЄДРПОУ міста Харків або Дніпропетровськ порівняні з Печерським районом; Запоріжжя – Голосіївським або Солом'янським районами столиці; кожне з таких міст, як Житомир, Івано-Франківськ, Кіровоград, Чернівці, Хмельницький за кількістю роботодавців – на рівні Деснянського району Києва.

Масштаби столиці позначаються і на роботі служби зайнятості. На одного працівника відділу взаємодії з роботодавцями районного центру зайнятості припадає більше 6,4 тис. діючих роботодавців (у Шевченківському та Святошинському районах міста – понад 8 тис.). Це в рази більше, ніж у регіонах країни. Але на заробітній платі працівників це ніяк не відображується. По-друге, Київ традиційно дуже привабливий для трудових мігрантів, які мешкають у столиці, у т.ч. без реєстрації. Немає достовірних даних щодо їх загальної кількості. Це впливає на економічну, соціальну, криміногенну та інші сфери життя міста.

Анексія Автономної Республіки Крим Російською

Сухомлин Віктор Борисович, директор Київського міського центру зайнятості (Київ).

Sukhomlyn, Viktor Borysovych, Director, Kyiv City Employment Center (Kyiv).

© Сухомлин В.Б., 2016

© Sukhomlyn, V.B., 2016

Федерацією та воєнні дії на сході України збільшили потоки трудових мігрантів до столиці. У 2015 р. користувались послугами служби зайнятості міста в 1,3 раза більше мешканців інших регіонів порівняно з 2014 р. (вони становили 24% від кількості усіх безробітних, які отримували послуги). Найбільше звернулось у столичні центри служби зайнятості мешканців із Донецької, Київської і Луганської областей.

Районні центри зайнятості міста Києва прийняли найбільшу в Україні (після Донецької та Харківської областей) кількість внутрішньо переміщених осіб з відповідними довідками з окупованої території Автономної Республіки Крим та районів проведення АТО.

Як і для всієї України, для економіки столиці характерна тіньова зайнятість, поширена виплата “сірої” заробітної плати. Це негативно позначається на бюджеті міста. Через скрутне фінансове становище, зниження обсягів виробництва, втрату коопераційних зв'язків попит на робочу силу зменшується. Середньооблікова кількість штатних працівників у Києві знизилась переважно у сфері торгівлі, освіти, промисловості, охорони здоров'я. Підприємства з економічних причин вимушені переходити на скорочений графік роботи та відправляти робітників у відпустки без збереження заробітної плати.

До того ж відбувається оптимізація чисельності працівників у різних секторах економіки міста. Обсяги запланованого масового вивільнення у Києві зросли удвічі. Кожен шостий зайнятий в Україні, який підлягає вивільненню, працює на підприємствах столиці. Роботодавці міста у 2015 р. звільнили у 1,4 раза більше людей, ніж приймали на роботу.

Обсяги та рівень безробіття у Києві зростають. За останніми даними Державної служби статистики України у столиці, за методологією Міжнародної організації праці, майже 100 тис. безробітних. Такої кількості безробітних у місті не було з 1999–2000 років. Уперше за останні 10 років за рівнем безробіття Київ не займає найнижчої позиції серед регіонів (на даний час за цим показником його випереджають Київська та Одеська області). До того ж у місті гостро стоїть проблема молодіжного безробіття, рівень якого перевищує відповідний показник серед усіх вікових груп.

Ці процеси впливають на обсяги звернень громадян до міської служби зайнятості. Так, у Києві, порівняно з попереднім роком, зафіксовано найвищий темп зростання кількості безробітних, які вже перебували на обліку (123%). Водночас у 11 із 25 регіонів, а також у цілому по державі спостерігається зниження цього показника.

Складна ситуація на ринку праці, зростання кількості реєстрації безробітних призвели до збільшення навантаження на працівників служби зайнятості. Щоденно районні центри зайнятості Києва обслуговують понад 4,5 тис. клієнтів. Це і первинний, і наступний прийоми, надання профорієнтаційних послуг (індивідуальні та групові консультації), звернення до відділу активної підтримки безробітних, надання послуг роботодавцям (семінари, отримання вакансій тощо).

Поглиблюється дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили. Проблеми з працевлаштуванням найбільш гостро відчувають службовці (серед тих, хто перебуває на обліку в службі зайнятості, таких понад 80%). У середньому на одну вакансію претендують вісім шукачів роботи. Серед них –

законодавці, вищі державні службовці, керівники, професіонали та технічні службовці.

У той же час велика кількість вакансій не заповнюється через відсутність працівників робітничих професій. Звідси одна із основних задач столичної служби зайнятості – укомплектування підприємств промислового комплексу. Не вистачає шукачів роботи, які можуть працювати на місцях, що не потребують спеціальної підготовки.

Особливості сучасного ринку праці визначили необхідність оперативного реагування на виникнення нових викликів в умовах складної соціально-політичної ситуації. Саме тому у 2015 р. в Київському міському центрі зайнятості центр оперативного працевлаштування, який діяв з 2010 р., був модернізований в інформаційно-консультаційний центр (ІКЦ), де за принципом “обличчям до людей” надають послуги та відпрацьовують практичні навички безпосередньо спеціалісти столичної служби зайнятості й представники соціальних і громадських організацій, волонтери. Інформаційно-консультаційний центр – це своєрідна творча лабораторія, яка спрямована на підвищення кваліфікації спеціалістів столичної служби зайнятості та представників соціальних і громадських організацій і волонтерів.

Центр є майданчиком для застосування сучасних форм роботи з різними категоріями населення. Кожна вікова група отримує корисну інформацію, що сприяє не тільки працевлаштуванню та побудові професійної кар’єри, а й загальній обізнаності з питань ринку праці та зайнятості населення. Діяльність ІКЦ направлена на розширення форм і методів роботи з населенням та роботодавцями, виявлення кращого досвіду та його впровадження в службу. Тут постійно відбуваються різноманітні профорієнтаційні заходи: круглі столи, ярмарки вакансій, семінари та тренінги для всіх верств населення. Особлива увага приділяється соціально вразливим категоріям, зокрема внутрішньо переміщеним особам та військовослужбовцям, демобілізованим із зони АТО.

У разі звернення до ІКЦ клієнти можуть ознайомитися з інформаційними матеріалами, базою вакансій, отримати психологічну підтримку, відвідати семінари, скласти резюме, взяти участь у цільових міні-ярмарках вакансій, самостійно пошукати роботу в мережі Інтернет тощо.

Слід відмітити співпрацю міської служби зайнятості з громадськими організаціями “Жінки – творці історії” і “Батьки та діти”. З червня 2015 р. представники цих організацій проводять безкоштовні семінари-тренінги для безробітного населення, зокрема для вимушено переміщених осіб (особливо жінок). Мета цих заходів – психологічна підтримка, розвиток адаптивних можливостей, протистояння стресу, формування практичних навичок ефективно вирішувати життєві та професійні завдання.

У рамках проведення Всеукраїнської декади зайнятості для учасників АТО та осіб з інвалідністю в ІКЦ у грудні 2015 р. відбувся масовий захід “День військовослужбовця”, в якому взяли участь представники благодійного Фонду допомоги захисникам вітчизни та ветеранів АТО “Коло”, Київської міської спілки ветеранів АТО, Київського міського військкомату, роботодавців. Під час проведення Дня військовослужбовця організовано ярмарок вакансій для демобілізованих воїнів АТО та проведено семінар “Навички пошуку роботи”.

Практика доводить, що формування ринку праці та забезпечення його кваліфікованими кадрами необхідно здійснювати завчасно, і це – процес безперервний. Одним із пріоритетних напрямів роботи фахівців з профорієнтації столичної служби зайнятості є робота з учнівською молоддю. Якщо молода людина вибере професію правильно, враховуючи власні здібності, інтереси, нахили та з урахуванням особливостей ринку праці, то дисбаланс у майбутньому буде мінімальним.

Мета роботи з молоддю – допомога учням загальноосвітніх шкіл зробити усвідомлений вибір майбутньої професії, спробувати свої сили у вибраній професії, подолати стереотипи щодо “модних” та “немодних” професій, набути знання про світ професій та вимоги до них. Для цього в районних і

міському центрах зайнятості проводяться різноманітні групові та індивідуальні профорієнтаційні заходи: уроки реального трудового життя, екскурсії на провідні підприємства міста, дні відкритих дверей навчальних закладів та центрів зайнятості, тестування та діагностика тощо. Як правило, такі уроки яскраві та захоплюючі, проводяться в формі дискусії, мозкового штурму, дидактичної та ділової профорієнтаційної гри.

Після уроків учні мають можливість пройти психологічне тестування та глибше пізнати свої здібності та можливість. Під час індивідуальних профконсультацій значна увага надається визначенню фахової спрямованості, формуванню особистого професійного плану та професійної кар’єри з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей людини, її інтересів, стану здоров’я, потреб ринку праці тощо.

Так, наприклад, у грудні 2015 р. в Києві для учнів 9-го класу загальноосвітньої школи №45 спільно із соціальним партнером служби зайнятості – бібліотекою №11 проведено профорієнтаційно-правовий ринг “Маю право мати право” з нагоди святкування Міжнародного дня прав людини. Спеціалісти з профорієнтації ознайомили присутніх із світом юридичних професій, із професіограмою юриста. Учні отримали практичні поради, роз’яснення норм деяких законів про права неповнолітніх. Бібліотекарі підготували тематичний перегляд “Права у твоєму житті”. Розглянуті теми сприятимуть розширенню профорієнтаційного світогляду, поповненню знань учнів щодо правових норм і формуванню правової культури.

Для учнів 9-го класу київського загальноосвітнього навчального закладу №253 з метою ознайомлення із різноманітним світом професій, формування позитивного ставлення юнаків та дівчат до різних видів професійної діяльності, особливо до робітничих професій, проведено інтерактивний захід для молоді – брейн-ринг “Моя професія – найкраща”.

Фахівці центру зайнятості взяли участь у заході “День відкритих дверей” Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана для випускників 11-х класів, під час якого учні дізналися про умови вступу до вищого навчального закладу, факультети та спеціальності, за якими проводиться підготовка.

Спеціалісти з профорієнтації районних центрів зайнятості активно надають допомогу шкільним психологам, методистам, класним керівникам щодо організації профорієнтаційної роботи зі школярами, проведення професіографічних екскурсій на великі підприємства міста, оформлення профорієнтаційних куточків.

У березні 2015 р. для учнів 8-го класу середньої загальноосвітньої школи №267 проведено екскурсію на ДП “Київський бронетанковий ремонтний завод”. Діти мали змогу відвідати музей та побувати у виробничих цехах. Проведена презентація професій (електромонтер, електрогазозварник, стругальник, коваль, терміст, ливарник, фрезерувальник, слюсар-складальник), яка розширила уявлення молоді про робітничі професії підприємства.

У листопаді 2015 р. відбулась нарада-семінар в управлінні Шевченківської районної у м. Києві держадміністрації для працівників закладів освіти. Слухачів проінформували про послуги служби зайнятості, які надаються учням, педагогам, батькам. Сплановано подальшу спільну роботу.

Профорієнтаційні заходи для молоді допомагають розставити акценти в питанні вибору професії, сформувати загальну готовність учнівської молоді до професійного самовизначення, підвищити престиж робітничих професій.

Значна роль у знятті соціальної напруги належить професійному навчанню безробітних. Можливість отримати нову професію або підвищити кваліфікацію відповідно до сучасних вимог ринку праці, для забезпечення своєї конкурентоспроможності – це найважливіша складова у розв’язанні проблеми працевлаштування для багатьох людей.

Ураховуючи, що на обліку в столичній службі зайнятості перебувають переважно службовці, то навчання за рахунок Фонду загальнообов’язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття зорієнтовано саме на

підвищення кваліфікації безробітних. У 2015 р. серед осіб, які закінчили навчання, – 88% підвищили кваліфікацію, майже всі вони набули статус спеціаліста.

У вищих навчальних закладах освіти навчалось майже 74% осіб, зареєстрованих у Київському міському і районних центрах зайнятості, у професійно-технічних – біля 14%. На відміну від інших регіонів, безпосередньо на підприємствах, в організаціях (установах) навчалось лише 12,5% безробітних.

Опираючись на чинне законодавство, у службу зайнятості вакансії подають переважно ті роботодавці, хто тривалий час не може заповнити їх самостійно. Важелі впливу на столичних роботодавців практично відсутні як у законодавчій, так і в адміністративній площині. Оскільки на робочому місці спеціаліст потрібен якнайшвидше, і є багато претендентів, які готові приступити до роботи негайно, то чекати місяць чи три (період навчання) не має сенсу.

Враховуючи специфіку міста щодо кількості роботодавців, одним із основних завдань служби зайнятості для отримання позитивного результату є налагодження взаємодії з підприємствами, організаціями та установами. З метою якісного задоволення кадрових потреб столичних підприємств та ефективного підбору персоналу на замовлення роботодавців, районними центрами зайнятості м. Києва з травня 2015 р. запроваджена нова форма роботи з цільовою групою роботодавців – організація та проведення “Дня відкритих дверей роботодавця”, яка передбачає:

- організацію та проведення заходу на базі районного центру зайнятості за участю підприємства, що має актуальні вакансії;

- презентацію роботодавцем безробітним свого підприємства із зазначенням умов праці, її оплати та вимог до своїх працівників;

- представлення центром зайнятості безробітних, запрошених до участі у заході;

- індивідуальну співбесіду роботодавця з кожним претендентом;

- відбір осіб, які відповідають вимогам роботодавця та виявили бажання працювати на цьому підприємстві, організацію їх виїзду на територію підприємства для безпосереднього знайомства з виробництвом та умовами праці;

- прийняття остаточного рішення учасниками заходу щодо працевлаштування на підприємстві.

Застосування такої форми роботи дає змогу посилити взаємодію з роботодавцями, збільшити обсяги працевлашту-

вання безробітних та укомплектування вакансій. З цією метою “Дні відкритих дверей роботодавця” були проведені для ДП “Антонов”, ДП “Завод 410 цивільної авіації”, ДП “Урядовий контактний центр”, Київської міської дирекції УДППЗ “Укрпшта” тощо.

Служба зайнятості міста практикує проведення заходів під конкретну потребу роботодавця та залежно від ситуації. Так, у січні 2016 р. на базі Київського міського центру зайнятості проведено презентацію роботодавця – Головного територіального управління юстиції у м. Києві за участі заступника Міністра юстиції України. Про наявні вакансії, вимоги до них та про умови конкурсу (а саме на конкурсній основі здійснюється набір фахівців) безробітним, які були запрошені на зустріч, розповів начальник управління.

Залучення безробітних до підприємницької діяльності є однією із активних форм реалізації державної політики зайнятості. Ця послуга з кожним роком набуває все більшої популярності серед киян.

Переважна більшість безробітних, котрі перебувають на обліку в столичній службі зайнятості, – це люди з вищою освітою, високим рівнем заробітної плати за попереднім місцем роботи, особи, які нерідко обіймали керівні посади. Таким безробітним складно підібрати підходящу роботу. Це – одна із причин прийняття ними рішення про відкриття своєї справи. Нерідко започаткування бізнесу – єдиний шанс для безробітного реалізувати свої здібності й поліпшити матеріальний стан домогосподарства.

За сприяння Київського міського центру зайнятості у 2015 р. лави підприємців поповнили понад тисячу осіб. Найпоширеніші види діяльності серед підприємців-початківців – оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів, професійно-наукова та технічна діяльність, інформація та телекомунікації, надання послуг та інші цікаві й суспільно-корисні види діяльності.

Таким чином, Київ живе життям всієї країни, відчуває на собі ті ж проблеми, як і регіони держави, намагається їх розв’язувати з урахуванням притаманних лише йому особливостей. Київський міський центр зайнятості прагне бути максимально корисним людям, відповідати столичному рівню, займати активну позицію на ринку праці та робити все можливе, щоб надавати реальну допомогу в пошуку роботи кожному, хто її потребує, у т.ч. шляхом запровадження нових форм та методів роботи.

Стаття надійшла 27.01.2016

Л.В. Падалка

Padalka, L.V.

Підвищення ефективності пошуку роботи для безробітних

(досвід Чернігівської обласної служби зайнятості)

Improved effectiveness of job search for the unemployed

(Chernihiv Oblast Employment Service case study)

В умовах складної економічної ситуації в Україні, зміни кон’юнктури на ринку праці та скорочення вільних робочих місць підходить до обслуговування населення та робо-

тодавців державною службою зайнятості мають зазнати модернізації. Вкрай актуальним є оновлення технологічних процедур надання соціальних послуг та оптимізація навантаження на фахівців, які працюють з клієнтами.

У квітні 2015 р. Чернігівським обласним центром зайнятості було проведено опитування роботодавців щодо ступеню їх задоволення якістю отриманих послуг від центрів зайнятості регіону. Об’єктом дослідження стали 340 підприємств, які у 2014 р. подавали до служби зайнятості вакансії, що склало 11% від їх загальної сукупності.

За результатами опитування, 29% респондентів звер-

Падалка Лідія Василівна, директор Чернігівського обласного центру зайнятості (Чернігів).

Padalka, Lidiia Vasyliyva, Director, Chernihiv Oblast Employment Center (Chernihiv).

© Падалка Л.В., 2016

© Padalka, L.V., 2016